

Stichting Cuypersgenootschap

Vereniging tot behoud van negentiende- en
twintigste-eeuws cultuurgood in Nederland

Aan het Dagelijks Bestuur van
Stadsdeel Centrum
Postbus 202
1000 AE Amsterdam

**Betreft: aanvraag van de gemeentelijke monumentenstatus voor het Mozeshuis, Waterlooplein
205/Jodenbreestraat 164**

Hilversum/Amsterdam, 13 juni 2014

Geachte leden van het Dagelijks Bestuur,

Bij deze verzoeken de Erfgoedvereniging Heemschut, Commissie Amsterdam en de Stichting het Cuypersgenootschap u om het Mozeshuis, Waterlooplein 205/Jodenbreestraat 164, conform de vigerende erfgoedverordening aan te wijzen tot gemeentelijk monument. Wij verzoeken u de vereiste procedures te starten.

Het Mozeshuis is in de jaren 1962-1969 gerealiseerd naar ontwerp van architect Sier (P.H.) van Rhijn, die in 1922 in Venlo geboren werd. Na de Hogere Technische School volgde Van Rhijn de opleiding tot architect aan de Academie van Bouwkunst te Amsterdam. Hier studeerde hij in 1953 af. Na zijn studie werkte hij een tijdlang op het bureau van A. Elzas, waar hij onder andere betrokken was bij de realisering van De Bijenkorf in Rotterdam. In 1961 vestigde hij zich als zelfstandig architect. Later was hij docent aan de Academie van Bouwkunst. Vooral in Amsterdam heeft Van Rhijn het nodige gerealiseerd. Van zijn hand zijn woningbouwprojecten aan onder meer de Sloterkade, de Heintje Hoekssteeg en de Eerste Oosterparkstraat. Vanaf 1960 bouwde hij ook een groot aantal bruggen. Verder ontwierp hij o.a. een inbouw in de Oosterkerk, de aanpassing van Berlage's Koopmansbeurs ten behoeve van de European Option Exchange, het Mozeshuis en een aula bij het gebouw voor de Koninklijke Nederlandse Academie van Wetenschappen. Belangrijk zijn voorts zijn ontwerpen van de lijnwerkplaats metro en de ingangen van de Oostlijn van de metro. Buiten Amsterdam heeft Van Rhijn vooral naam gemaakt met de rooms-katholieke LTS Don Bosco te Valkenswaard, de Technische School te Valkenswaard (met F.W.J. van Dillen) en de Studentenkerk in Nijmegen. De architect overleed in 1989. Twee keer ontving hij voor zijn werken de Architectuurprijs Amsterdam (Merkelbachprijs): in 1971 voor het Mozeshuis en in 1980 – samen met Ben Spängberg – voor de Oostlijn van de metro.

Het Mozeshuis verving de pastorie van de Mozes- en Aäronkerk aan het Waterlooplein die in de jaren zestig gesloopt werd ten gunste van de aanleg van het verkeersplein Mr. Visserplein. Het gebouw staat grotendeels los van de kerk en heeft ingangen aan het Waterlooplein en de Jodenbreestraat. Het Mozeshuis omvatte naast een pastorie ook de huisvesting voor enkele paters Franciscanen, bestaande uit onder andere woon- en werkruimten voor de paters, ontmoetingsruimtes, een conferentiezaal en een kapel met sacristie. Mozeshuis en kerk fungeerden vanaf de oplevering als een zogenaamde citykerk en kregen een sociaal-culturele functie. In de zomermaanden werden er bijvoorbeeld jeugdige toeristen opgevangen. In de jaren zeventig en tachtig zette de kerk zich ook in binnen- en buitenland als actiekerk op de kaart door diverse solidariteitsacties.

Het Mozeshuis is opgetrokken in een strakke moderne architectuur. Sier van Rhijn heeft bewust gekozen voor een moderne stijl, maar het gebouw wel zodanig vormgegeven dat het ondergeschikt is aan de monumentale Mozes en Aäronkerk. Hiermee koos de architect bewust voor een andere aanpak dan bijvoorbeeld de architecten van het inmiddels verdwenen 'Maupoleum' en de Stopera, die de historische context bewust negeerden. Het gebouw is minder expressief dan de andere werken van de architect en de gevelindeling is ook redelijk traditioneel gebleven. Hetzelfde geldt voor de bakstenen gevels die zijn uitgevoerd in dragend metselwerk. Bij de toekenning van de Merkelbachprijs in 1971 sprak de jury haar waardering uit voor dit bewuste spanningsveld: *"Het Mozeshuis doet in zijn vormen geen enkele concessie aan de oude bouwstijlen, die samen het gezicht van het Waterlooplein bepalen, maar past in de omringende bebouwing alsof het daar altijd heeft gestaan. Door de scandering van de buitengevels, door de verrassende ruimtewerking binnen en door het weloverwogen materiaalgebruik is het een voorbeeld van zeer hoge architectonische cultuur, even verfrissend als uitzonderlijk in een zich verjongende stad"*(De Tijd, 27-10-1971). Voor de constructieve onderdelen van het gebouw is daarentegen gebruik gemaakt van vloeren en trappen van prefab betonnen elementen en voor het binnenwerk werd gekozen voor een grootschalig gebruik van kalkzandsteen. Ook de vrije plattegronden met niveaunderschillen, doorkijkjes en nissen zijn onmiskenbaar een product van hun tijd en ademen de geest van de Forum-beweging.

Sinds de bouw is er vrij weinig aan het gebouw gewijzigd. Door het recente verlies van de maatschappelijke bestemming en de toekomstige herbestemming is aantasting van de kwaliteiten van het gebouw niet ondenkbaar.

De Erfgoedvereniging Heemschut en de Stichting het Cuypersgenootschap zijn van mening dat een gemeentelijke monumentenstatus voor het Mozeshuis om de volgende redenen gewenst is:

- architectuurhistorisch als belangrijk voorbeeld van het werk van de bekroonde architect Sier van Rhijn en als voor de bouwtijd bijzonder en zeer geslaagd voorbeeld van een moderne invulling in een historische context;
- vanwege het vrij gaaf bewaarde karakter van het gebouw
- cultuurhistorisch vanwege de rol van Mozeshuis en kerk in de jaren zeventig en tachtig, het gebouwencomplex speelde een belangrijke sociale en culturele functie in deze periode.

Indien er behoefte is aan een toelichting op deze brief dan vernemen wij dit graag.

Hoogachtend,

Erfgoedvereniging Heemschut, Commissie Amsterdam.
t.a.v. Norman Vervat
Vondellaan 6
1217 RX Hilversum
vervat2000@yahoo.com

Cuypersgenootschap, Werkgroep Amsterdam.
t.a.v. David Mulder
1e Jacob van Campenstraat 14-3a
1072 BE Amsterdam
tel. 06 1452 6991